

יצחק פרנקל (פרנל)

"תערוכות בתל-אביב" / הארץ / 13.11.64 / תע' יחיד / בית האמנים / תל-אביב

בעת דיון על תערוכתו של פרנקל (פרנל), רב הפיתוי לעסוק בביוגרפיה של צייר זה ובמקום שהוא תופס בהתפתחות הציור בארץ. נטייה זו מקבלת חיזוק נוכח כ-20 ציורים מתקופות קודמות, המוצגים בתערוכה ומקנים לה ערך של תערוכה רטרוספקטיבית. אלא שנניח עניין זה לעוסקים בהיסטוריה של האמנות בישראל.

בציורים שנוצרו בתקופות הקדומות יותר בולט האקספרסיוניזם המיסטי והמסוגנן, שהפך סימן ההיכר של צייר זה. אם כי, לכאורה, יש משום סתירה בין אקספרסיוניזם וסגנון, לא נוצרת סתירה כזאת בציורים המוקדמים של פרנקל. להיפך, הסגנון, בהשתלבותו בצבעים הכהים, מקנה לציורים מעין אווירה קמאית-מיסטית המהווה את עיקר תוכנם. שונה המצב בציורים המאוחרים יותר. בציורים אלה גוברת הנטייה האקספרסיוניסטית הסוערת, הצבעים חריפים ומעובים יותר וגושיהם מונחים על הבד בעוצמה הגובלת לעיתים

בחוסר ארגון ובבזבוז אמצעים. מול האיפוק מלא הרז של ציורים מהתקופות הקודמות כ"בית הכנסת 'החורבה' בירושלים". "טבע דומם - ארון הקודש". "בית הכנסת 'האר"י" ודומיהם, נראים רבים מהציורים החדשים כאילו נעשו בקוצר רוח ואפילו במשהו זלזול (להבדיל מספונטאניות). אין פרושו של דבר שאי אפשר למצוא בתערוכה הרבה ציורים שלמים וחזקים; ציורים כ"נוף צפת", עם כתמי הצבע החופשיים והעזים, המאורגנים צורנית במסגרת נופו של העץ הקווי יותר ויוצרים תנועה בארוקית-אלכסונית, היו מוסיפים כבוד לכל צייר. אך יש לזכור שמצייר בעל ותק כפרנקל ציורים ברמה כזאת הם צפויים. מה שאינו צפוי הם שלושה ציורים הנקראים "טבריה" שהם אמנם אורגניים אך מגושמים, מרושלים וכמעט שאפשר להכיר בהן קריצה לתיירים.

יואב בראל, בין פיכחון לתמימות: על האמנות הפלסטית בשנות ה-60 בתל אביב, מוזיאון תל אביב לאמנות, 2004